

DRAPELUL RECONSTITUIT AL GĂRZII NAȚIONALE ROMÂNE DIN CEFA (JUDEȚUL BIHOR)

Augustin Mureșan *, Ioan Crișan **

THE RECONSTITUTED FLAG OF THE ROMANIAN NATIONAL GUARD OF CEFA (BIHOR COUNTY)

Abstract

The authors present the reconstituted flag of the Romanian National Guard from the commune Cefa, the county of Bihor, formed on the November 1918. The flag was made of linen or silk and had a rectangular shape. The colours were set perpendicularly on the pole, that is horizontally, with in the upper part, the yellow in the middle and the red in the lower part. On both sides of the flag were written in golden italics, on three lines the following words: on the blue band GUARD, on the yellow one ROMANIAN NATIONAL and on the red one FROM CEFA. This inscription of the flag individualizes from the other flags used and confers it the quality of a military flag.

Keywords: Bihor county, Cefa, National Romanian Guard, flag, reconstituted.

În preajma și în timpul Marii Uniri din 1918, Tricolorul a reprezentat și pentru românii din părțile Bihorului simbolul și dovada dorinței lor de unire cu România. Ei au arborat cu mândrie drapelul tricolor. Datorită vicisitudinilor vremurilor, puține dintre aceste steaguri au ajuns până la noi¹. Din fericire despre utilizarea lor avem informații din diferite surse². Două dintre acestea cuprind mărturii interesante despre drapelul Gărzii Naționale Române din Cefa, gardă formată în noiembrie 1918³.

Deosebit de sugestiv este *Raportul comandantului secției cercuale a G.N.R. din Cefa*, locotenentul Dimitrie Abrudan, întocmit la 30 decembrie 1918 și înaintat Comandei G.N.R. din Oradea. Se aducea la cunoștința organului ierarhic superior că în 29 Decembrie 1918 st. n. s-a sfințit drapelul în comuna Cefa⁴. Pe baza aceluiași Raport al secției G.N.R. din Cefa, ziarul

* Complexul Muzeal Arad, augmuresan49@gmail.com.

** Muzeul Țării Crișurilor, crisanioancris@mtariicrisurilor.ro.

¹ În acest sens, vezi A. Bunea, *Le drapeau de la Roumanie-symbole de l'aspiration à l'union de la Transylvanie avec la Roumanie (1850-1918)*, în *Revue Roumaine d'Histoire*, Tome X, 4, 1971, pp. 742-743; V. Faur, *Unirea-marele vis al neamului. Tricolorul, simbolul mândru al suveranității naționale*, în *Familia Oradea*, 24, nr.1, 1988, p. 6; Idem, *Istoria steagului național al românilor din Oșorhei*, în *Cele trei Crișuri*, Oradea, Serie nouă, Anul I, nr. 3, 1990, p. 9; C. Moșincat, *Drapelul de luptă simbol al onoarei și patriei*, Oradea, 24 ianuarie 1995, p. 25-26 ș. a.

² În legătură cu unele steaguri tricolore păstrate din timpul Marii Uniri, vezi E. Pălănceanu, *Steaguri din colecția Muzeului de Istorie a R. S. România*, în *Muzeul Național*, I, 1974, p. 142-143; H. Medeleanu, *Colecția de obiecte vechi bisericești de la Mănăstirea Sf. Simion Stâlponic de la Arad-Gai*, în *Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic*, Arad, 1984, p. 76; V. Cațavei, A. Mureșan, *Drapelul Gărzii Naționale Române a marinarilor de la Pola*, în *Crisia*, XVII, 1987, p. 345-351; A. Mureșan, *Două steaguri tricolore din timpul Marii Uniri a românilor de la 1918*, în *Crisia*, XVIII, 1988, p. 747-750; Idem, *Despre steagul românilor din Tălagiu și Unirea de la Alba Iulia*, în *Arca*, I, nr. 9-10-11, 1990, p. 12-13; Idem, *Istoria drapelului Gărzii Naționale Române a marinarilor de la Pola*, în *Patriotism și cultură*, Timișoara, 1992, p. 62-70; N. Dascăl, A. Mureșan, *Steagul delegației studenților de la Institutul Teologic din Arad purtat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia*, în *Ziridava*, XVIII, 1993, p. 307-309; A. Mureșan, *Inscripții aflate pe steaguri tricolore din timpul Marii Uniri a românilor de la 1918*, în *Ziridava*, XIX-XX, 1996, p. 419-424 ș. a.

³ Steagurile tricolore au fost utilizate în toamna anului 1918, în întreg procesul de constituire a consiliilor și gărzilor naționale românești, în timpul desfășurării adunărilor pentru alegerea de delegați pentru Marea Adunare Națională și de către delegațiile participante la Alba Iulia în 1 Decembrie 1918, vezi Șt. Pascu, *Făurirea statului național unitar român 1918*, II, București, 1983, p. 159-200.

⁴ Constituirea consiliilor și a gărzilor naționale române a fost prilej de mare sărbătoare, de entuziasm deosebit și de mare satisfacție, exprimate deschis în cadrul festiv al adunărilor populare ținute de obicei sub cerul liber, cu participarea locuitorilor sub faldurile steagului tricolor care conferea adunărilor o semnificație sporită. Adunarea începea cu o slujbă religioasă și sfințirea steagului tricolor, iar în final

Românul din Arad în numărul din 21 decembrie/3 ianuarie 1919, prin articolul *Sfințire de steag în Cefa*, oferă cititorilor știri în legătură cu actul sfințirii drapelului acestei gărzi⁵.

Ambele surse relatează destul de amănunțit despre momentele mai spectaculoase ale ceremoniei și despre modul lor de desfășurare. Aflăm astfel că „La ordin, dimineața, gardiștii din secție se împart în serviciu pentru asigurarea comunei și susținerea ordinii. Gardistul Alexandru Poptamaș (delegat de drept la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia n.n.⁶) cu exclamarea „Până în cer îl voi ridica” ia frumosul nostru stindard înaintea unei trupe de gardiști și duce steagul, petrecut de reprezentanții tuturor comunelor Române din jur, la biserică. Trupa de gardiști la intrare în biserică dă o salvă. Corul feciorilor din localitate, la număr 30 și toți împodobiiți cu treicolori, instruați și conduși de juristul Petru Balogh, cântă în loc de „veniți să ne închinăm” și în loc de „priceasnă”, „Deșteaptă-te române”, „Pe-al nostru steag” și „Treicolori” pe două voci. După săvârșirea sfintei liturghii se începe actul sfințirii”⁷.

Atât documentul cât și articolul din ziar trec peste ceremonialul religios și nu prezintă o descriere a drapelului, elemente deosebit de interesante pentru cititorul din zilele noastre. În rândurile de mai jos ne propunem să completăm imaginea ceremoniei reconstituind, pe cât este posibil, actul sfințirii drapelului acestei gărzi naționale române⁸ și înfățișarea drapelului.

La sfințire au slujit preoții Aurel Albu, paroh în localitate și Teodor Roxin paroh în Bicaciu. O astfel de sfințire este cuprinsă în chip deosebit de frumos în *Rugăciunea de sfințire a steagului ostășesc*. Se începe cu sfințirea apei, după care s-a sfințit drapelul. Potrivit *Rânduilei sfințirii steagului ostășesc* preotul a rostit la început următorii psalmi (*Psalmul 143; Psalmul 17; Psalmul 44, 4-7; Psalmul 17, 53-54; Psalmul 27, 9-12*)⁹. Una dintre aceste rugăciuni ale începutului de sfințire a steagului ostășesc glăsuiește:

„Pentru ca să binecuvânteze acest steag ostășesc cu binecuvântarea Sa cea cerească, [și] să-l facă înfricoșat și înspăimântător tuturor vrășmașilor, Domnului să ne rugăm”¹⁰.

„Pentru ca oastei Sale celei credincioase ce va purta semnul acesta, și va privi la el, să-i dea cu milostivire îndrăzneală, putere și tărie spre sfărâmarea și călcarea tăriei celor ce năvălesc asupra noastră, Domnului să ne rugăm”¹¹.

„Pentru ca îndrăzneala tuturor vrășmașilor noștri, ce vor privi la steag, să o schimbe întru frică, puterea lor întru slăbiciune, și bărbăția lor întru frică și întru fugă, Domnului să ne rugăm”¹².

Apoi, preotul ieșind din altar și stând lângă drapel, dinaintea mesei, cu fața spre răsărit a citit din *Rugăciune*, spunând: „Atotputernice și preaveșnice Dumnezeu nostru, Părintele Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Însuși fiind Făcătorul a toată lumea și binecuvântarea a toată făptura, caută cu ochiu Tău cel îndurat asupra noastră, a smeriților și nevrednicilor robilor Tăi și asupra rugăciunii noastre. Și acest steag, pe care l-am pregătit pentru apărarea țării, cercetează-l cu binecuvântarea Ta cea cerească. Binecuvântează-l și sfințește-l ca să fie credincioasei Tale oaste biruință asupra vrășmașilor [celor potrivnici] și fiind întărit cu paza Ta, să întoarcă în fugă cetele dușmanilor noștri și totdeauna să se arate înfricoșător potrivnicilor neamului creștinesc. Iară credincioșilor Tăi, care nădăduiesc spre Tine, să le fie nădejde de

avea loc defilarea gărzii; vezi Gh. Unc, A. Deac, *Gărzile Naționale Române din Transilvania*, București, 1979, p. 104-106; Șt. Pascu, *op. cit.*, p. 159-200.

⁵ I. Popovici, V. Covaci, Gh. Mudura, I. Călușer, M. Apan, A. Ilea, A. Caciora, *1918 Bihorul în epopeea Unirii, Documente*, Oradea, 1978, p. 306-307.

⁶ *Românul*, Arad, VII, nr. 44, din 21 dec., (3 ian. 1919), p. 4.

⁷ I. Popovici, V. Covaci, Gh. Mudura, I. Călușer, M. Apan, A. Ilea, A. Caciora, *op. cit.*, p. 240; V. Faur, *Participarea bihorenilor la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918*, în *Revista muzeelor și monumentelor*, seria muzeu, XXVI, nr. 2, 1989, p. 62; Idem, *Centenarul Unirii. Contribuția bihorenilor la actul istoric de la 1 Decembrie 1918*, Oradea, 2018, p. 71, 77.

⁸ I. Popovici, V. Covaci, Gh. Mudura, I. Călușer, M. Apan, A. Ilea, A. Caciora, *op. cit.*, p. 306.

⁹ Aceste unități de voluntari aveau rolul principal de a menține ordinea, prevenind posibilele infracțiuni precum jaful, omorurile și volnicile; vezi *Organizația Gardei naționale române*, în *Românul*, VII, nr. 1 din 26 octombrie/8 noiembrie 1918, p. 3. Gardiștii erau prezenți în zilele de sărbătoare la biserici, anunțând în sate apropierea Transilvaniei de România, ca urmare a revoluției din Imperiu; vezi B. Sorinca, *Gardele Naționale Române - primele structuri transilvănene de ordine publică după Marea Unire*, în *Analele Aradului*, I, nr. 1, 2015, p. 174.

¹⁰ *Molitvelnic. Rânduiala sfințirii steagului ostășesc*, de pe www.mirem.ro/pdf/molitvelnic.pdf.

¹¹ *Ibidem*, p. 429.

¹² *Ibidem*, p. 430.

biruință, îndrăzneală și tărie. Și fiind înconjurat cu rugăciunea sfinților Tăi și cu întrarmarea îngerilor Tăi, să se arate robilor Tăi semn de veselie și de tărie, semn de biruință de întărirea inimii și de bărbăție asupra pizmașilor”¹³.

După altă *Rugăciune* care s-a făcut, preotul a stropit cu apă sfințită steagul, zicând: „Se binecuvântează și se sfințește acest steag ostășesc întru putere și întărirea oastei celei creștinești, și întru biruință asupra tuturor vrășmașilor, prin stropirea cu această apă sfințită, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”¹⁴.

După aceea preotul a luat steagul și l-a dat în mână stegarului, spunându-i: „Primește steagul acesta ce este sfințit cu cerească binecuvântare; și să fie el înfricoșător și înspăimântător vrășmașului neamului creștinesc. Și să-ți de-a Domnul har, și cu bărbăție să treci cu el nevătămat prin oastea vrășmașilor, spre slava preasfântului Său nume, în numele Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Amin”¹⁵. Apoi, preotul binecuvântând și zicând: „Pace ție”, ostașul a luat steagul, sărutând dreapta preotului care a binecuvântat și pe ostașii de față¹⁶. Momentul emoționant era marcat de salve de pușcă și de cântece patriotice, după cum relata și ziarul arădean mai sus menționat.

După sfințirea cu mare solemnitate a drapelului la Cefa, părintele Aurel Albu și învățătorul Ioan Costa au vorbit despre însemnătatea hotărârii de la Alba Iulia, toți cei de față strigând de mai multe ori „Trăiască România-Mare !”¹⁷. Drapelul sfințit a fost predat gardistului Alexandru Poptămaș¹⁸. În final, locuitorul Petru Poptămaș a recitat o poezie compusă de el, închinată Unirii¹⁹.

Ieșind din biserică, participanții duc cântând drapelul la Casa comunală (Primărie n. n.). Când se înalță drapelul și desfăcându-se începe a fâlfâi, gardiștii însuflețiți de strigăte de Să trăiască ! dau salve și numai târziu au încetat cu împușcăturile²⁰.

Apoi membrii Gărzii s-au întrunit în cancelaria secției într-o consfătuire referitoare la măsurile ce urmau a fi luate pentru primirea trupelor române, care erau așteptate să sosească în scurt timp în Bihor. De la secția G.N.R. din Cefa s-au distribuit stindarde gărzilor din Sănnicolau Român, Berechiu, Miersig și Gepiu pentru a fi sfințite la proxima sărbătoare²¹. Astfel, aceste gărzi au fost dotate cu steaguri (noi).

Același ziar arădean accentuează că Biserica ortodoxă din Cefa începând din 29 decembrie 1918 „vestește lumii românești și lumii de dincolo înfăptuirea vecinică a României-Mari. Frumosul și gloriosul nostru tricolor fâlfâie liber și vesel din turnul modest al bisericei, începând de la 29 Dec. când a fost sfințit și arborat [. . .]. Biserica nici n-a putut încăpea întreg poporul adunat la cea mai mare sărbătoare ce-a avut-o bravul popor român din Cefa vreodată”. În continuare, ziarul menționează evidenția că „românii din Cefa s-au adunat demonstrativ în număr așa de mare, ca să dovedească de minciună scornitura obraznică a ziarului *Az Est*, care după ziua unirei de la Alba Iulia, raportase pe lung și lat, că românii din Cefa au protestat contra hotărârii aduse. Ziua sfințirii steagului tricolor românesc în Cefa a fost și data protestului elementar contra minciunilor din Budapesta”²².

După știința noastră, drapelul Gărzii Naționale Române din Cefa, sfințit la 29 decembrie 1918 nu s-a păstrat. El a fost realizat probabil în Oradea sau în Arad²³. Despre forma, dimensiunile și materialul folosit ziarul arădean și celelalte izvoare documentare pe care le

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*, p. 431.

¹⁵ *Ibidem*, p. 432.

¹⁶ *Ibidem*, p. 433.

¹⁷ *Ibidem*; Biserica ortodoxă și-a arătat prețuirea față de cel mai înalt însemn, Drapelul Național, și prin rânduiala de sfințire a acestuia, deoarece tricolorul este un simbol național al românilor, amintindu-ne de trecutul, prezentul și viitorul lui. Toate aceste aspecte sunt cuprinse în *Rugăciunea de sfințire a Drapelului Național*; vezi Arhim. M. Daniliuc, *Despre Ziua Drapelului Național și sfințirea lui*, în *Doxologia*, 26 iunie 2014, de pe <https://doxologia.ro/puncte-de-vedere/despre-ziua-drapelului-national-sfintirea-lui>.

¹⁸ I. Popovici, V. Covaci, Gh. Mudura, I. Călușer, M. Apan, A. Ilea, A. Caciora, *op. cit.*, p. 306.

¹⁹ *Românul*, VII, nr. 44, p. 4.

²⁰ Petru Poptămaș și-a însoțit fratele, Alexandru Poptămaș, la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia; V. Faur, *op. cit.*, 1989, p. 62, 65; *Idem*, *op. cit.*, 2018, p. 89.

²¹ I. Popovici, V. Covaci, Gh. Mudura, I. Călușer, M. Apan, A. Ilea, A. Caciora, *op. cit.*, p. 307.

²² *Ibidem*.

²³ *Românul*, p. 4.

cunoaștem nu ne dau nici un indiciu, care ar facilita reconstituirea lui. Pentru a-i reda cât mai fidel înfățișarea am consultat o serie de izvoare vexilologice păstrate din acea vreme și mărturii istorice contemporane, iar pentru textul inscripției am apelat la analogii cu alte steaguri ale Gărzilor Naționale Române²⁴. El era compus din *pânza drapelului* (flamura)²⁵ și *hampă*. Flamura era confecționată probabil din pânză de bumbac, în sau mătase și avea format dreptunghiular cu dimensiunile de circa 1, 50 m x 0, 90 m. În ceea ce privește înfățișarea ei, deși dispunerea culorilor nu ne este menționată în ziar, știm sigur că fondul cromatic era tricolor, ceea ce corespunde tradiției. Culorile flămurei, după părerea noastră, erau așezate perpendicular pe hampă²⁶, adică orizontal, cu albastru în partea superioară, galben la mijloc și roșu în partea inferioară, cum erau dispuse și pe alte steaguri tricolore care se păstrează din acea vreme²⁷. Pe ambele fețe ale flămurei drapelului se afla *legenda* (inscripția) cu text identic (fig.1). *Hampa* realizată din lemn era vopsită în culoare maro.

Cât privește inscripția flămurei însemnului vexilologic, pe cele două fețe ale acesteia s-au scris cu litere majuscule probabil aurii, dispuse pe trei rânduri, următoarele cuvinte: pe fâșia albastră „GARDA”, pe cea galbenă „NAȚIONALĂ ROMÂNĂ”, iar pe cea roșie, „DIN CEFA”. Inscripția indica astfel denumirea formațiunii înarmate căreia i-a aparținut drapelul (gardă), caracterul (națională), componența ei din voluntari în baza etniei (română) și numele localității unde aceasta își desfășura activitatea (Cefa). Prin această inscripție, drapelul Gărzii Naționale Române din Cefa se individualiza, între celelalte steaguri tricolore și îi conferea acestuia calitatea de steag ostășesc. Inscripția de pe flamură era principalul element ce identifica drapelul, el devenind prin semnificația sa cel mai înalt însemn distinctiv al acestei gărzi. Prin conținutul ei inscripția prezintă un interes deosebit pentru vexilologia românească deoarece tricolorul ca însemn național a avut un rol important în contextul luptei pentru înfăptuirea Marii Uniri. La 1918 el simboliza lupta pentru unitate și libertate a poporului român la care participau și membrii Gărzii Naționale Române din comuna Cefa, comitatul Bihor.

Ținând cont de înfățișarea unor steaguri tricolore utilizate în timpul Marii Uniri a românilor de la 1918, am încercat să realizăm o reconstituire cât mai veridică a drapelului Gărzii Naționale Române din Cefa²⁸, utilizat în timpul manifestărilor la care a luat parte și această formațiune cu rol de apărare a ordinii și liniștii publice.

²⁴ În legătură cu confecționarea de steaguri, menționăm că în perioada pregătirii Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918 și în zilele următoare, ziarul *Românul* și revista *Biserica și Școala* din Arad anunța în unele din numerele lor că Librăria Diecezană din Arad, confecționează stindarde (steaguri) naționale, în mărime de 150, 200, 250, 300 cm, la prețul de 140, 260, 320, 380 coroane, vezi *Românul*, VII, nr. 7, 8, 13, 19, 30, 35 din 3/16, 4/17, 11/24 (noiembrie) și nr. 18/1, 2/15, 9/22 (decembrie) 1918 și *Biserica și Școala*, XLII, nr. 45 din 4/17 noiembrie 1918, p. 3. Confecționarea și sfințirea de steaguri românești pentru gărzile naționale române constituiau de asemenea prilej de sărbătoare în prima etapă participând femeii din sate, iar în a doua având loc un întreg serviciu religios, vezi B. Sorinca, *op. cit.*, p. 174.

²⁵ Reconstituirea drapelului a fost făcută fără pretenția de a fi epuizat în totalitate subiectul, așteptând opiniile celor interesați, iar asupra reconstituirii prezentate ne rezervăm pentru noi și altora dreptul de a relua subiectul.

²⁶ Pânza drapelului= țesătură realizată din fire de mătase, bumbac, damasc etc. prinsă de hampa steagului pe una din laturi, vezi Al. Daneș, *Mic dicționar de vexilologie*, Brașov, 2010, p. 7.

²⁷ În lipsa unor reglementări adecvate privind modul de înfățișare a steagurilor naționale românești, acestea au fost confecționate conform tradiției, având culorile așezate orizontal, dar și ca la Drapelul României, dispuse vertical, cu albastru la hampă.

²⁸ Despre steaguri din timpul Marii Uniri având culorile dispuse orizontal, vezi E. Pălănceanu., *op. cit.*, p. 142-143; A. Mureșan, *op. cit.*, 1988, p. 747-750; N. Dascăl, A. Mureșan, *op. cit.*, 1993, p. 307-309; A. Mureșan, *op. cit.*, 1996, p. 419-424.

Fig. 1. Drapelul Gărzii Naționale Române din Cefa. Reconstituire.